တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏
အခွင့်အရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည့် ဥပဒေ
ပိူင်မီႈ ၵ်တ်ႉငၶသုၶ်ႉ လၢဝ်းၶိူဝ်းၵူၶ်းဢိုၵ်းမိူင်း

(၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ဥပဒေအမှတ် ၈။)

ပိူင်မီႈ ၵ်တ်ႉငၶသုၶ်ႉလၢဝ်းၶိူဝ်းၵူၶ်းဢိုၵ်းမိူင်း ပိူင်မီႈမၢ် 8

၁၃၇၆ခုနှစ်၊ တပေါင်းလဆန်း ၇ ရက်

1376 ၶီႈ ၊ လိူၶ်သီႇမွႆႉ (7) ၶမ်ႈ

(၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၄ရက်)

သၽေႃးပိူင်းၽွမ်ႉၵူၼ်း ပီး 2015ပီး 2015 ၊ လိူၶ်ၽေႉၽေႃႉဝႃႉရီႇ 24 ဝၼ်း

လမ်းၼႂ်း

မၢႆ	လွင်ႈတၢင်း	ၼႃႈလိၵ်ႈ
(1)	တွၼ်ႈ(1) လိုဝ်ႈသိင်ငလႈ ၼႃႈပိုတ်ႇတီႈပွင်ႇ	1
(2)	တွၼ်ႈ(2) ၼႃႈယိူင်းဢၢၼ်း	3
(3)	တွၼ်ႈ(3) သုၼ်ႇငလႈသုၼ်ႇလႆႈၸၢဝ်းမိူဝ်းႁူၼ်းႁိူၵ်းမိူင်း	4
(4)	တွၼ်ႈ(4) လွင်ႈၶွတ်ႇၽွတ်ႈႁွင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင်ငလႈ တၢင်ႇပၼ်ၽွင်းလူင် မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ	7
(5)	တွၼ်ႈ(5) ပုၼ်ႈၽွၼ်းငလႈ သုၼ်ႇၵႅတ်ႇ ႁွင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင်	9
(6)	တွၼ်ႈ(6) လွင်ႈၵဵတ်ႇငၶသုၼ်ႇလၢဝ်းမိူဝ်းႁူၼ်းႁိူၵ်းမိူင်း	13
(7)	တွၼ်ႈ(7) ၼႃႈႁၢမ်ႈတပ်ႉ	17
(8)	တွၼ်ႈ(8) တၢမ်ႇတၢင်းၽိတ်း	17
(9)	တွၼ်ႈ(9) ႁူးလွင်ႈလွင်ႈ	18

မာတိကာ

စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၁။	အခန်း(၁) အမည်နှင့်အဓိပ္ပာယ်ဖော်ပြချက်	၁
၂။	အခန်း(၂) ရည်ရွယ်ချက်များ	၃
၃။	အခန်း(၃) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေးနှင့် ရပိုင်ခွင့်များ	၄
၄။	အခန်း(၄) ဝန်ကြီးဌာနဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ခန့်အပ်ခြင်း	၇
၅။	အခန်း(၅) ဝန်ကြီးဌာန၏တာဝန်နှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်များ	၉
၆။	အခန်း(၆) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်း	၁၃
၇။	အခန်း(၇) တားမြစ်ချက်များ	၁၇
၈။	အခန်း(၈) ပြစ်ဒဏ်များ	၁၇
၉။	အခန်း(၉) အထွေထွေ	၁၈

ပိူင်မီႈ ၵႅတ်ႇၶႄသုၼ်ႇၸၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းႁိုၵ်းမိူင်း

ပိူင်မီႈမၢႆ 8 သၽႃးမိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ ပီႊ 2015

1376 ၶိုၼ်ႈ ၊ လိူၼ်သီႇမူၼ်ႇ (7) ၶမ်ႈ

ပီႊ 2015 ၊ လိူၼ် ၾႅပ်ႉဝႃႇရီႇ ၊ 24 ဝၼ်း

သၽႃးမိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈပူၼ်ႉဝၢင်းပိူင်မီႈ ၵၢၼ်ၼႆႉႁၢင်ႈယူႇယဝ်ႉ။

တွၼ်း(1)
ၸိုဝ်ႈသဵင်လႄႈၶေႃႈပိုတ်ႇတီႈပွင်ႇ

(1) ပိူင်မီႈၵၢၼ်ၼႆႉတၢင်းတေလႆႈႁွင်ႉဝႃႈ ပိူင်မီႈၵႅတ်ႇၶႄသုၼ်ႇ ၸၢဝ်းၶိူဝ်း ႁူၼ်းႁိုၵ်းမိူင်းၼႆၵေႃႈ။

(2) ပွင်ႇႁၢမ်းၵၢၼ် မီးၼႂ်းပိူင်မီႈၵၢၼ်ၼႆႉ တေလႆႈပွင်ႇဝႃႈ မိူၼ်ၼင်ႇ ၶေႃႉ တီႈတေႃႇၼႆၵေႃႈ

> (ၵ) ၸၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းႁိုၵ်းမိူင်းၵၢၼ်ဝႃႈၼႆ မၢႆထိုင်ဝႃႈ ၸၢဝ်းၶိူဝ်း ႁူၼ်း ၵၢၼ် ယူႇၼႂ်းမိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ ၸွမ်ၸိုင်ႈ မႅၼ်ႈမႄႈ ဝႆႉပဵၼ် မိူင်းၸဝ်ႈ ၵဝ်ႇသေ ယူႇသဝ်းမႃး သိုပ်ႇသိုပ်ႇ ပၢၼ်ပၢၼ်ၼၼ်ႉၵေႃႈ။ ၼႂ်းပွင်ႇႁၢမ်းၵၢၼ်ၼၼ်ႉၸိူဝ်း လႆႈသုၼ်ႇပဵၼ်ႁူၼ်းမိူင်းလႄႈ ႁူၼ်းမိူင်း (ၼွၵ်ႈ)ၶဝ်ၵမ်ႉပႃး။

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေး
ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည့် ဥပဒေ
(၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ဥပဒေအမှတ် ၈။)
၁၃၇၆ ခုနှစ် တပေါင်းလဆန်း ၇ ရက်
(၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၄ ရက်)

ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သည် ဤဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည်။

အခန်း (၁)
အမည်နှင့် အဓိပ္ပာယ်ဖော်ပြချက်

၁။ ဤဥပဒေကိုတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည့် ဥပဒေဟု ခေါ်တွင်စေရမည်။

၂။ ဤဥပဒေတွင်ပါရှိသော အောက်ပါစကားရပ်များသည် ဖော်ပြပါအတိုင်း အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်စေရမည်-

(က) **တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ** ဆိုသည်မှာ ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်ကို ပင်ရင်းနိုင်ငံအဖြစ် သတ်မှတ်၍ စဉ်ဆက်မပြတ် နေထိုင်ခဲ့ကြသော လူမျိုးများကိုဆိုသည်။ ယင်းစကားရပ်တွင် နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူများနှင့် ဧည့်နိုင်ငံသားများ မပါဝင်။

(ၶ) ႁွင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင်ၵၢၼ်ဝၢႆႈၶႆႉ ပိၼ်ႁွင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင် ၽႆႈ ၸၢဝ်းမိူင်း ႁူၼ်းႁိူၵ်းမိူင်းလူင်ပွင်လိုင်ႈ မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ ၵၢၼ် ၶွတ်ႈ ၽွၼ်ႈ လွမ်းပိူင်မီႈ ၵၢၼ်ၶႆႉၶႅၼ်ႉယဝ်ႉ။

(င) ၽွင်းလူင်မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ ၵၢၼ်ဝၢႆႈၶႆႉ ပိၼ်ၽွင်းလူင် မိူင်းၽွမ်ႉ ႁူမ်ႈႁွင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင် ၽႆႈၸၢဝ်းမိူင်းႁူၼ်းႁိူၵ်းမိူင်း ၵၢၼ် လွမ်လိုင်ႈ လိုင်ႈမိူင်း ၵဝ်ၶေႈတူၵ်းလူင်းသၽႄး မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ သေ ၶွတ်ႈၽွတ်ႈ ပၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်းဝႆႉ လွမ်းပိူင်မီႈ လၵ်းမိူင်း ၶႅၼ်ႉယဝ်ႉ။

(ၸ) ႁွင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင်ထေးတိူင်း (ၵမ်ႉၶႅၼ်) ထေးမိူင်းၵၢၼ် ဝႆႈၶႆႉပိၼ် ႁွင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင် ၵၢၼ်လွမ်လိုင်ႈ လိုင်ႈမိူင်း ၵဝ်ၶေႈတူၵ်းလူင်းသၽႄး ထေးတိူင်း ၵမ်ႉၶႅၼ် ထေး မိူင်း ၵဵဝ်ၵပ်း ၶႅၼ်ႉသေ ၶွတ်ႈၽွတ်ႈပၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်းဝႆႉ တၢႉ ၵျတ်းသၢင်ႈၶေႈၵၢၼ် ၸၢဝ်းမိူင်းႁူၼ်းႁိူၵ်းမိူင်း လွမ်းၶႅင်ႉ ပိူင်မီႈ လၵ်းမိူင်းၶႅၼ်ႉယဝ်ႉ။

(သ) ၽွင်းလူင်ထေးတိူင်း ၵမ်ႉၶႅၼ် ထေးမိူင်း ၵၢၼ်ဝႆႈၶႆႉ ပိၼ် ၽွင်းလူင် ႁွင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင် ၽႆႈၸၢဝ်းမိူင်းႁူၼ်းႁိူၵ်းမိူင်း ထေးတိူင်း ၵမ်ႉၶႅၼ်ႉ ထေးမိူင်း ၵၢၼ်လွမ်လိုင်ႈ လိုင်ႈမိူင်း ၵဝ်ၶေႈတူၵ်းလူင်း သၽႄး ထေးတိူင်း ၵမ်ႉၶႅၼ် ထေးမိူင်း ၵဵဝ်ႉၵပ်းၶႅၼ်ႉသေ ၶွတ်ႈၽွတ်ႈပၼ်ပုၼ်ႈ ၽွၼ်းဝႆႉ လွမ်း ပိူင်မီႈလၵ်းမိူင်းၶႅၼ်ႉၵေႃႈ။

(ခ) **ဝန်ကြီးဌာန** ဆိုသည်မှာ ဤဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းသည့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာ ဝန်ကြီးဌာနကို ဆိုသည်။

(ဂ) **ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး** ဆိုသည်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရနိုင်ငံတော်သမ္မတက ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၏သဘောတူညီချက်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းတာဝန်ပေးအပ်သောတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးကို ဆိုသည်။

(ဃ) **တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးဌာန** ဆိုသည်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ နိုင်ငံတော်သမ္မတက သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော်၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးရေးရာ ကိစ္စရပ်များကို ဆောင်ရွက်ရန် ဖွဲ့စည်းတာဝန်ပေးအပ်သော ဝန်ကြီးဌာနကိုဆိုသည်။

(င) **တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဝန်ကြီး** ဆိုသည်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ နိုင်ငံတော်သမ္မတက သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော်၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် ဖွဲ့စည်း တာဝန်ပေးအပ်သော တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာ ဝန်ကြီးဌာန၏ ဝန်ကြီးကို ဆိုသည်။

(လု) ၽၢႆႇၵၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းႁိုၵ်းမိူင်း ဢၼ်ဝူႈၶႄႉ ပဵၼ်လွင်ႈ ၵႂၢမ်းလၢတ်ႈ၊ လိၵ်ႈလၢႆး၊ ပၢႆးမွၼ်း၊ ၾိင်ႈငႄႈ၊ ၾိင်ႈထုင်း၊ ၽႃႇသႃႇ ႁိူဝ်းယမ်၊ ၶွင်လွၼ်ႉပိုၼ်း၊ လွင်ႈငမ်းယဵၼ်၊ တႃႇလႆႈသုၼ်ႇ ၶုင်းပိူင်မီးလၵ်းမိူင်း လိူဝ်းၶႆႈငလႈ ဢိၵ်ႇပႃး လွင်ႈၵၢၼ်ႁူၼ်း ၶိုၼ်ႈယႂ်ႇမုၼ်းလဵင်းလိူဝ်းၶႆႈၵေႃႈ။

တွၼ်ႈ(2)
ၶေႃႈယိူင်းဢၢၼ်း

(၃) ၶေႃႈယိူင်းဢၢၼ်းပိူင်မီးဢၼ်ၼႆႉ မိူၼ်ၼင်ႇတီႈတေႃႇၼႆႉယဝ်ႉၵေႃႈ။

(ၵ) ၵၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းႁိုၵ်းမိူင်းတင်းသဵင်ႈ ၵႂႈလႆႈသုၼ်ႇႁူၼ်းမိူင်း ၽဵင်ႇပဵင်းၵၼ်။

(ၶ) ၵၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းႁိုၵ်းမိူင်းၶဝ်ႇၵၼ် ၸၵ်ႉၸွမ်မိုတ်ႈၵိုဝ်းၵၼ် သေလႈ ဢၼ်ၶႅမ်ႉလႆ မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ လႅတ်ႈလၢင်ႉၶၢမ်ႇ ပိုၼ်ႉ သေၵူႈလႆႈၶွင်ႉသၢၼ် လုင်မိူဝ်းယူႇသဝ်း လွမ်းၵၼ်ႄႇ တႃႇ သေႇ။

(င) ၵႂၢမ်းလၢတ်ႈ၊ လိၵ်ႈလၢႆး၊ ပၢႆးမွၼ်း၊ ၾိင်ႈငႄႈ၊ ၾိင်ႈထုင်း၊ ပိူင်ၽႅင် လိူဝ်ႉလၢတ်ႈ၊ ၶွင်လွၼ်ႉပိုၼ်းၵၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းႁိုၵ်းမိူင်းၶဝ်လိူဝ်းၶႆႈ ၵႂႈလႆႈထိင်းသိမ်းငလႈ ၶိုၼ်ႈယႂ်ႇတိူဝ်းတွၼ်း။

(စ) **တိုင်းရင်းသားရေးရာ**ဆိုသည်မှာ တိုင်းရင်းသားတို့၏ စကား၊ စာပေ၊ အနုပညာ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာ၊ သမိုင်းအမွေအနှစ်၊ ငြိမ်းချမ်းရေး၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ အခွင့်အရေးများရရှိရေးတို့ အပါအဝင် လူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စသည့်ကိစ္စရပ်များကို ဆိုသည်။

အခန်း (၂)
ရည်ရွယ်ချက်များ

၃။ ဤဥပဒေ၏ ရည်ရွယ်ချက်များမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်-

(က) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအားလုံး တန်းတူညီမျှသော နိုင်ငံသား အခွင့်အရေးများ ရရှိစေရန်၊

(ခ) တိုင်းရင်းသားအချင်းချင်း ချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှုဖြင့် စစ်မှန်သော ပြည်ထောင်စုစိတ်ဓါတ်အခြေခံ၍ ထာဝစဉ်အတူတကွ လက်တွဲနေထိုင်ကြစေရန်၊

(ဂ) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ စကား၊စာပေ၊အနုပညာ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်း၊ အမျိုးသားရေး လက္ခဏာနှင့် သမိုင်းအမွေအနှစ်တို့ကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရန်နှင့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်၊

(လ) လၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းၵိူၵ်းမိူင်းၶင်ႇၵၼ် ၽွမ်ႉသိင်ပိင်းပၢၵ်ႇ ၵၼ်၊ ၵၢၵ်ႉၵွမ်ႉၶပေႉထိုဝ်ၵၼ်ငေလႈ တူၺ်းထိုင်လွၺ်ႈထႅမ် ၵၼ်လိူဝ်း ၶႆႉ ၵူႈမၼ်းၶိုၼ်ႈယႂ်ႉပီၼ်လီမႃး။

(သ) ပႆးမၢၵ်ႈမီးႁူၼ်း ၵၼ်ၶဝ်ႈပႃး ပႆးပႆႉလၢႆႉ၊ ပႆးယူႉလီ၊ ပႆးမၢၵ်ႈ မီး၊ သိၼ်ႈသႆၢတၢင်းၵပ်းသိုပ်ႉ လၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်း ၵိူၵ်းမိူင်းၶဝ် ၵၼ် လွင်ႈၶိုၼ်ႈယႂ်ႉမုၼ်းလီၼ်း ၵေႉမၢင်ယူႉ ၶၼ်ႉ ၵူႈလႆႈ ၶိုၼ်ႈယႂ်ႉ တိူဝ်းတွၼ်းမႃး။

(ႁ) သုၼ်ႉၵၼ်ပႃးၶွၼ်းပိူင်မီး လၵ်းမိူင်းလိူဝ်းၶႆႉ လၢဝ်းၶိူဝ်း ႁူၼ်းၵိူၵ်းမိူင်းၶဝ် ၵူႈလႆႈတႅမ်တႅမ်ထူၼ်ႈထူၼ်ႈ။

တွၼ်ႈ(၃)

သုၼ်ႉငေလႈသုၼ်ႉလႆႈ လၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းၵိူၵ်းမိူင်း

(4) လၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းၵိူၵ်းမိူင်းၶဝ်ၶႆႉ သင်ဝႃႈၵမ်ႉသၢၼ်ၶတ်းတင်း ပိူင်မီး ၵၼ်တမ်းဝၢင်းဝႆႉ တႃႇၽႅၢႆႇၵူမ်ႉလူမ်ႈလိုင်ႈမိူင်း၊ လွင်ႈသုမ်ႉငမ်း ပိူင်မီး ဝၢၼ်ႈမိူင်းၵတ်းယိၼ် သႃႇယႃႇ၊ ၽွၼ်းလီ လွင်ႈၵျၢင်ႉၵမ် ႁူၼ်းမိူင်းလိူဝ်း ၶႆႉ ၶႆလိုင်

(ဃ) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအချင်းချင်း စည်းလုံးညီညွတ်ရေး၊ ချစ်ကြည်လေးစားရေးနှင့် ရိုင်းပင်းကူညီရေးတို့ တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းစေရန်၊

(င) တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှု နည်းပါးနေသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ စီးပွားရေး၊ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး စသည်တို့ ပါဝင်သော လူမှုစီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်၊

(စ) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ အခွင့်အရေးများကို တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ အပြည့်အဝ ရရှိစေရန်။

အခန်း (၃)
တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေးနှင့် ရပိုင်ခွင့်များ

၄။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည် နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် ရပ်ရွာအေးချမ်းသာယာရေး၊ ပြည်သူတို့၏ ကိုယ်ကျင့်တရားအကျိုးငှာ ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ဥပဒေများနှင့်မဆန့်ကျင်လျှင်–

(ၵ) ႁူမ်ႈလၢတ်ႈ၊ လိၵ်ႈလၢႆး၊ ပၢႆးမွၼ်း၊ ၽိင်ႈငႄႈ၊ ၽိင်ႈထုင်းလႄႈ ၽႄႇသႃႇ၊ သႃႇသၶႄႇ ၵိူဝ်းယမ်လိူဝ်းၼႆႉ မီးသုၼ်ႇၵႅတ်းသၢင်ႈ လႆႈ လွတ်ႈလွတ်ႈ လႅဝ်းလႅဝ်း။

(ၶ) ႁူမ်ႈလၢတ်ႈလႄႈလိၵ်ႈလၢႆးလဝ်ႈႁဝ်ႇလိူဝ်းၼႆႉသင်ၵမ်ႇ မီးလွင်ႈ တုမ်ႉတိူဝ်ႉ ပၵ်းပိူင်ပၢႆးပႆႇလႃႇလိုင်ႈမိူင်းၼႆႉလိုင် မီးသုၼ်ႇ သွၼ်ပၼ်လႄႈ ၵႅၼ်းၵၢဝ်ယူႇ။

(င) ပၢင်ၵႅဝ်ႈလႄႈ ပၢင်ဝၼ်းထွတ်ႈဝၼ်းမျၢတ်ႈ ၵၢၼ်ၵႅတ်းသၢင်ႈ လွမ်းလွင်ႈယႅၼ်ႇငႄႈ ၽိင်ႈထုင်းလဝ်ႈႁဝ်ႇ လိူဝ်းၼၼ်ႉမီးသုၼ်ႇ ၵႅတ်းသၢင်ႈ လႆႈလွတ်ႈလွတ်ႈလႅဝ်းလႅဝ်း။

(ၸ) တႃႇၸႂ်ႈလိၵ်ႈလၢႆး၊ ပၢႆးမွၼ်းလဝ်ႈႁဝ်ႇ ၶိုၼ်ႈယူႇၶိုတ်းၵၢပ်ႈၼၼ်ႉ မီးသုၼ်ႇ ၶူင်ႊသၢင်ႈၵႅတ်းၵွၵ်ႇလႆႈလႄႈ ၵႅဝ်ႇလူလုမ်ႈလွင်ႈ ယႅၼ်ႇငႄႈလိူဝ်းၼႆႉၵေႃႇမီးသုၼ်ႇၶူၼ်ႉၼၼ်ႉသွၵ်ႈႁႃၵႅတ်းၵွၵ်ႇ၊ လႆႈ လွတ်ႈလွတ်ႈ လႅဝ်းလႅဝ်း။

(သ) သုၼ်ႇသွၼ်ၵႅၼ်း၊သုၼ်ႇယူတ်းယႃ၊သုၼ်ႇလႆႈၶႄႈႁၢၼ်တၢင်၊ ၶၼ်း လႄႈ ၶႄႈႁၢၼ်မၢၵ်ႈမီးၶဝ်လိူဝ်းၼႆႉ မီးသုၼ်ႇလႆႈ ၽႅင်ႇၽႅင်ႇ ပႅင်းပႅင်းႁၼ်ယူႇ။

(ၺ) ၶင်ႇၵိူဝ် ပႆႇလႃႇ လၢႆးယူတ်းယႃ ၽိင်ႈထုင်းလဝ်ႈႁဝ်ႇ ပေႃး တေၵမ်ႉဝွတ်ႈဝႆး ၵႃႈလႆႈႁူႉၼၼ်ႉ မီးသုၼ်ႇပွႆႉပႃး ထိင်းသိမ်း ၶူၼ်ႉ ၵွၵ်ႇ၊ ၸႂ်ႈပေႃးၶိုၼ်ႈယူႇမုၼ်း လႅင်းမႃးယူႇ။

(က) မိမိတို့၏ စကား၊ စာပေ၊ အနုပညာ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့်ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာသာသနာတို့ကို လွတ်လပ်စွာ ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည်။

(ခ) မိမိတို့၏စကား၊ စာပေတို့ကို နိုင်ငံတော်၏ပညာရေးမူဝါဒကို ထိခိုက်မှုမရှိစေဘဲ သင်ကြားခွင့်နှင့် သင်ယူခွင့်ရှိသည်။

(ဂ) မိမိတို့၏ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ထုံးတမ်းအရ ဆောင်ရွက်သောအခမ်းအနားများနှင့် နေ့ထူးနေ့မြတ်များကို လွတ်လပ်စွာ ကျင်းပခွင့်ရှိသည်။

(ဃ) မိမိတို့၏စာပေနှင့်အနုပညာတို့ကို ခေတ်မီတိုးတက်စေရန် တီထွင်ကြံဆဖော်ထုတ်ခွင့်နှင့် ယဉ်ကျေးမှုကိစ္စရပ်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ လွတ်လပ်စွာ သုတေသနပြုဖော်ထုတ်ခွင့်ရှိသည်။

(င) ပညာသင်ကြားခွင့်၊ ဆေးကုသခွင့်၊ အလုပ်အကိုင်ရပိုင်ခွင့်နှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင် တန်းတူညီမျှသော အခွင့်အရေးများ ရပိုင်ခွင့်ရှိသည်။

(စ) မိမိတို့၏ ရိုးရာတိုင်းရင်းဆေးပညာများ တိမ်ကောပပျောက်မှု မရှိစေရေးအတွက် ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ ဖော်ထုတ်ခြင်းနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည်။

(တ) မီးသုၼ်ႇထိင်းသိမ်း ၵႅတ်ႇၶႄပႂ်ႉပႃး ၶူဝ်းၶွင်လွၼ်ႉမွၼ်း ပၢၼ်ၵွၼ်ႇ ၸဝ်ႈၵဝ်ႇ။

(ထ) သင်ဝႃႈမီးႁူဝ်ႁူၼ်းတႅမ်ထူၼ်ႈ ၼင်ႇမၵ်းမၢႆဝႆႉၼႂ်းပိူင်မီႈ လၵ်းမိူင်းၼၼ်ႉၸိူင် မီးသုၼ်ႇၵႅတ်းသၢင်ႈလႆႈ တႃႇႁႂ်ႈၽူႈတၢင်တူဝ် ၸၢဝ်းၶိူဝ်းၸဝ်ႈၵဝ်ႇ ၶဝ်ႈပႃးလႆႈ ၼႂ်းၽၢႆႇသၢင်ႈပိူင်မီႈ လေႊတိူင်း ၵမ်ႇၼၼ် လေႊမိူင်းလႄႈ ၼႃႈတီႈလႆႈ သုၼ်ႇၽွင်းငမ်းႁၢင်းၼႃ ၵၢၼ်ၵိတ်ႇႁွင်ႉၸိူဝ်းၼၼ်ႉ။

(ၼ) သင်ဝႃႈ ပႅၼ်ၸၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းႁိူၵ်းမိူင်း ၵၼ်လႆႈသုၼ်ႇၵဝ်ႇၽူႈတၢင်တူဝ်ၶဝ်ႈပႃး ၸွမ်းၽၢႆႇသၢင်ႈပိူင်မီႈ တီႈလေႊတိူင်း ၵမ်ႇၼၼ် လေႊမိူင်းလႄႈၼႃႈတီႈလႆႈသုၼ်ႇၽွင်းငမ်းႁၢင်းၼႃ ၸွမ်းၼင်ႇ မၢႆၼမ်းၼႄ(သ)ၼၼ်ႉ ၼႆၸိူင် တီႈၽၢႆႇၽွင်းငမ်းလေႊ တိူင်းၵမ်ႇၼၼ် လေႊမိူင်း လႄႈ ၼႃႈတီႈလႆႈသုၼ်ႇၽွင်းငမ်း ႁၢင်းၼႃၼၼ်ႉ ပိူင်လူင်မၼ်း တႃႇၵႅတ်းသၢင်ႈ ၽၢႆႇၸၢဝ်း ၶိူဝ်းႁူၼ်းႁိူၵ်း မိူင်းၵၼ်ၼၼ်ႉ တေလႆႈပၼ်သုၼ်ႇ ၽူႈတၢင် တူဝ် ၸၢဝ်းၶိူဝ်း ၵၢၼ်ၵိတ်ႇႁပ်ႉၼၼ်ႉၶဝ်ႈပႃး။

(ပ) တေလႆႈ မီးသုၼ်ႇၸႅမ်းၵွၵ်ႇပိူင်ပႅၼ် ပိၼ်းၸၢဝ်းၶိူဝ်းၸဝ်ႈ ၵဝ်ႇ လႄႈ ၵႅတ်ႇၶႄထိင်းသိမ်းၶွင်လွၼ်ႉၸွမ်းပိူင်မီႈ။

(ဆ) မိမိတို့၏ ရှေးဟောင်း အမွေအနှစ်များကို ထိန်းသိမ်း ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခွင့်ရှိသည်။

(ဇ) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင်သတ်မှတ်သော လူဦးရေ ရှိပါက သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရစီရင်စု ဥပဒေပြု ရေးတွင် မိမိတို့ ကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင်နိုင်ရန် ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည်။

(ဈ) ပုဒ်မခွဲ (ဇ) အရ သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ်ပြည်နယ်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စု ဥပဒေပြုရေးတွင် ကိုယ်စားလှယ် ပါဝင်ခွင့် ရရှိသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးဖြစ်လျှင် ထိုတိုင်း ဒေသကြီးသို့မဟုတ် ပြည်နယ်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ် ခွင့်ရစီရင်စု အုပ်ချုပ်ရေးတွင် အဓိကအားဖြင့် ထိုတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာကို ဆောင်ရွက် နိုင်ရေးအတွက် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင်ခွင့်ပြုရမည်။

(ည) မိမိတို့ တိုင်းရင်းသားများ၏ သမိုင်းဖြစ်စဉ်များကို ထုတ်ဖော်ခွင့်နှင့် အမွေအနှစ်များကို ဥပဒေနှင့်အညီ ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ခွင့် ရှိရမည်။

တွၼ်ႈ(4)

လွင်ႈၶွတ်ႇၽွတ်ႈႁူင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင်ၼေႃႈ တၢင်ႇပဵၼ်ၽွင်းလူင်မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ

(5) တီႈၶုင်းၶေႃႈတီႈ လၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းၵိုၵ်းမိူင်းၼၼ်ၶၼ်ႉ သၼ်ဝႃႈတေႁဵတ်း သၢင်ႈ ၶေႃႈၵၢၼ် ၶိုၼ်ႈယႂ်ႇမုၼ်းလဵင်းၼၼ်၊ ၽၼ်ၵၢၼ်လူင်ၼၼ်၊ ၷၢၼ်မၢၵ်ႈမီးၼၼ်၊ လွင်ႈလူၵ်း ၵၢဝ်လႆႇတိုဝ်း ၶူဝ်းၶွင်တိုၼ်းပဵၼ်ၼၼ်ၶႅၼ်လိူင် လွင်ႈၽၼ်ၵၢၼ် လိူဝ်း ၶၼ်ႉ တေလႆႈဝၢင်းၼေၶ လၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းၵိုၵ်းမိူင်းပိုၼ်ႉတီႈၼၼ် ၸုႆႈလႆႈႁူႉ ႁုမ်ႈထူၼ်ႈတဵၵ်းတေႃးၵွၼ်တၢင်းယဝ်ႉသေ လၢင်ႈငူပ်ႉငီႉၵၼ်သေ ႁဵတ်း သၢင်ႈၶိုၼ်ႈ။

(6) တႃႇပွင်သၢင်ႈလႆႈ လွင်ႈတၢင်းၽႃႇလၢဝ်းၶိူဝ်း ႁူၼ်းၵိုၵ်းမိူင်းၼၼ်ၶၼ်ႉ လွမ်လိုင်ႈ လိုင်ႈမိူင်းၶႄႉ တေလႆႈၵၢဝ်တင်းၶေႃႈတူၵ်းလူင်း သၽေး မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈသေၶွတ်ႉၽွတ်ႈႁူင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင် ၽႃႇလၢဝ်းၶိူဝ်း ႁူၼ်းၵိုၵ်း မိူင်းၶိုၼ်ႈ။

(7) လွမ်လိုင်ႈ လိုင်ႈမိူင်းၶႄႉ

(႑) တႃႇတေလိူၵ်ႈတၢင်ႇပၼ် ပုၼ်ႈၽွၼ်း ၽွင်းလူင်မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ၊ ၽႃႇလၢဝ်းၶိူဝ်း ႁူၼ်းၵိုၵ်းမိူင်း မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈၶၼ်ႉ ၶင်းတၼ်ၼ်း ၽွင်း သၽေးၼၼ်ၵေႃႈလီ၊ လိူဝ်းၵၢၼ်ၵၢမ်ႇလႅၵ်ႈ တၼ်ၼ်းၽွင်း သၽေးၶၼ်ႉၵေႃႈလီ၊ လိူၵ်ႈၵၢဝ်ၵေႉၵၢၼ် လမ်ႉၷတ်ႉမၼ်း တိမ်ထူၼ်ႈ လွမ်းၶင်ႇ ပိူင်မီႈလၵ်းမိူင်း မၢႆၶေႃမ်း(232)၊ မၢႆၶေႃမ်းငၽ(႑)မၵ်းမၢႆၶၼ်ႉသေတေလႆႈ ၵၢဝ်သိၼ်ႈလိုဝ်ႈ မၼ်း တၢင်ႇထိုင်သၽေး မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈသေ ယဝ်ႉ ၵၢဝ်ၶေႃႈတူၵ်း လူင်းၶိုၼ်ႈ။

အခန်း (၄)

ဝန်ကြီးဌာနဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးခန့်အပ်ခြင်း

၅။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ဒေသအတွင်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများ၊ စီမံကိန်းကြီးများ၊ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများ၊ သဘာဝသယံဇာတ ထုတ်ယူသုံးစွဲခြင်းလုပ်ငန်းများအကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မည်ဆိုပါက စီမံကိန်းအကြောင်းအရာများကို သက်ဆိုင်ရာ ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအား ပြည့်စုံတိကျစွာ ကြိုတင်ချပြ အသိပေး၍ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရမည်။

၆။ နိုင်ငံတော်သမ္မတသည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာကိစ္စရပ်များကို အလေးထားဆောင်ရွက်နိုင်ရန် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာဝန်ကြီးဌာနကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းရမည်။

၇။ နိုင်ငံတော်သမ္မတသည်-

(က) ပြည်ထောင်စု တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ရေးရာပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးအဖြစ် ခန့်အပ်တာဝန်ပေးရန် လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များထဲကဖြစ်စေ၊ လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်မဟုတ်သူများထဲက ဖြစ်စေ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၃၂၊ ပုဒ်မခွဲ(က)ပါ အရည်အချင်း သတ်မှတ်ချက်နှင့် ပြည့်စုံသော သင့်လျော်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရွေးချယ်၍ ယင်း၏ အမည်စာရင်းကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သို့ တင်သွင်းလျက် သဘောတူညီချက် ရယူရမည်။

(ၶ) တႃႇတေလိူၵ်ႈတၢင်ႇပၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်း ၽွင်းလူင်မိူင်းၽွမ်ႉ ႁူမ်ႈ ၼၼ်ႉ သင်ဝႃႈဢမ်ႇလႆႈ ၶေႃႈတူၵ်းလူင်းသၽႃး မိူင်း ၽွမ်ႉႁူမ်ႈၼႆႉၸိုင် မီးသုၼ်ႇဢဝ် သီၼ်ႈၸိုဝ်ႈဢၼ်မႂ်ႇ တႅၼ်းတၢင် သေတၢင်ႇထိုင်သၽႃးမိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈထႅင်ႈယူႇ။

(င) တေလႆႈဢဝ် ၽူႈရေႉဢၼ်လႆႈ ၶေႃႈတူၵ်းလူင်းသၽႃး မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈယဝ်ႉ ၼၼ်ႉလိူၵ်ႈတၢင်ႇ ပၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်း ပီၼ်ၽွင်း လူင်မိူင်း ၽွမ်ႉႁူမ်ႈၸူႉ။

(၈) ၽွင်းလူင်မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈၼႆႉ တေလႆႈဢဝ်ပုၼ်ႈၽွၼ်းတၢင်တူဝ် ၸွမ်ၸိုင်ႈ ၸိုင်ႈမိူင်း။ ၸူဝ်ႈၼၢဝ်းႁၢပ်ႇၵၢၼ်လၼ်ႉထၢၼ်ႈ ၽွင်းလူင် မိူင်းၽွမ်ႉ ႁူမ်ႈၼႆႉ မိူၼ်ၵၼ်တင်း ၸူဝ်ႈၼၢဝ်းႁၢပ်ႇၵၢၼ် လၼ်ႉထၢၼ်ႈ ၸွမ်ၸိုင်ႈ ၸိုင်ႈမိူင်း ၼၼ်ႉ ယဝ်ႉ။

(ခ) ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးအဖြစ် ခန့်အပ် တာဝန်ပေးရန် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၏ သဘောတူညီချက် မရရှိပါက ယင်းပုဂ္ဂိုလ်အစား အမည်စာရင်းသစ်ကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သို့ ထပ်မံတင်သွင်းခွင့် ရှိသည်။

(ဂ) ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၏ သဘောတူညီချက် ရရှိပြီးသည့် ပုဂ္ဂိုလ်အား ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးအဖြစ် ခန့်အပ် တာဝန်ပေးရမည်။

၈။ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးသည် နိုင်ငံတော်သမ္မတအား တာဝန်ခံရမည်။ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး၏ ရာထူးသက်တမ်းသည် သာမန်အားဖြင့် နိုင်ငံတော်သမ္မတ၏ ရာထူးသက်တမ်းအတိုင်း ဖြစ်သည်။

တွၼ်ႈ (5)
ပုၼ်ႈၽွၼ်းလႄႈ သုၼ်ႇၸတ်းပွင်ႁွင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင်

(႑) ပုၼ်ႈၽွၼ်းလႄႈ သုၼ်ႇၸတ်းပွင် ႁွင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင်ၼႆႉ မိူၼ်ၼင်ႇ တီႈတႂ်ႈၼႆႉယဝ်ႉ။

(ၵ) တမ်းဝၢင်းပိူင်မႂ်ႇ လႄႈ ၼႄႈၵၢၼ် တႃႇၸတ်းသၢင်ႈ ၼႄၼႄမႄႉ ၼႄတေႃႇ လွမ်းၼင်ႇၼႄႈယိူင်းဢၢၼ်း ဢၼ်ပၼ်းၼွင်ႈပိူင်မီးႈ။

(ၶ) ၵ်ႃတ်ႉၼၶပ်ႉပႃး သုၼ်ႉလႆႈသုၼ်ႉပၼ် လၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းႁိုၵ်း မိူင်း ဢၼ်ပႃးၼွင်းပိူင်မီး လၵ်းမိူင်းလႄႈ ပိူင်မီးဢၼ်ၼၼ်ႉ ၼၼ်ႉ ႁူင်ႈလႆႈလၢမ်ႉမူၺ်ႈ တီမ်ထူၼ်ႈ ပဵၼ်းၼင်ႉပိူင်မီး။

(င) ႁၢမ်းလၢတ်ႈ၊ လိၵ်ႈလၢႆး၊ ပၢႆးမွၼ်း၊ ၽိင်ႈငေႈ၊ ၽိင်ႈထုင်း လၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းႁိုၵ်း မိူင်းၶဝ် လုိဝ်းၼႆႉထိင်းသိမ်းလႄႈ ၵ်ၢတ်း သၢင်ႈ ႁႂ်ႈမိၼ်ႈယွႆႉမုၼ်းလႅင်း ဢိၵ်ႉပႃး ၵ်ၢတ်းသၢင်ႈ တႃႇလီပ်ႈ ၵ်ၢၼ်း သွၵ်ႈႁႃလူၵ်းဢွၵ်ႉ ထိင်းသိမ်းပွႆႉပႃးပိုၼ်း လႄႈ ၶွင် လွၼ်ႉပၢၼ်ႁွၼ်ႉ။

အခန်း (၅)
ဝန်ကြီးဌာန၏ တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ

၉။ ဝန်ကြီးဌာန၏ တာဝန်နှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်-

(က) ဤဥပဒေပါ ရည်ရွယ်ချက်များကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် မူဝါဒနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များ ချမှတ်ခြင်း၊

(ခ) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ဤဥပဒေပါ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေးများကို ဥပဒေနှင့်အညီအပြည့်အဝရရှိခံစားနိုင်ရေးအတွက် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်း၊

(ဂ) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ စကား၊စာပေ၊အနုပညာ၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့်ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းတို့ကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အတွက် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ သမိုင်းနှင့်ရှေးဟောင်းအမွေအနှစ်တို့ကို စူးစမ်းရှာဖွေ ဖော်ထုတ်ရေးနှင့် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊

(ၸ) ၸိတ်းသၢင်ႈတႃႇ ၸႂ်ႈလၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းႁိုၵ်းမိူင်းၶင်ႉႁၼ် ၽွမ်ႉ သိင်ပိင်းပၢၵ်ႇ ၸၵ်ႉၸွမ်ၶိမ်ႉထိုဝ် လွႆႈထိမ်ႁၼ်လိူဝ်းၶိမ်ႉ မိုၼ်ႈယႂ်ႇ တိူဝ်းတွၼ်းမႃး။

(သ) ၸႂ်ႈလၢတ်ႈပၢၼ်ႁူၼ်းလၢဝ်း ၶိူဝ်းႁူၼ်းႁိုၵ်းမိူင်းၵၼ်လွင်ႈ မိုၼ်ႈ ယႂ်ႇ မုၼ်းလိၼ်း ၸိင်းၵေႃႇဝဵ့ၶၼ်ႉ ပေႃးတေမိုၼ်ႈ ယႂ်ႇတိူဝ်း တွၼ်းမႃး ၸိတ်းသၢင်ႈၸႂ်ႈပႆးၸူႉမေႃ ပႆးယူႇလီ၊ ပႆးမၢၵ်ႈမီး၊ ဢေလႈ ၶေႃႈႁၢၼ် သိၼ်ႈတႃႈသႆတၢင်း ႁူးၽႆႇၽႆႇ မိုၼ်ႈယႂ်ႇ တိူဝ်းတွ ၼ်း။

(ၺ) လၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းႁိုၵ်းမိူင်း ၶိူဝ်းၶိူင်ႈ ဢေလႈ ၶိူဝ်းၶိူင်ႈ ၵမ်ႇ ၶၼ်ႉ ၶိူဝ်းလိဝ်ႁၼ် ၶၼ်ႉဢေလႈသင်၊ ၽေႃႇသႃႇ သႃႇသၶေႃႇ တၢင်ႇလိူဝ်း ဢေလႈသင် ယႃႇၸႂ်ႈလႆႈ မီးလွင်ႈတုမ်ႉတိူဝ်ႉသင်သေ ႁၢမ်းလၢတ်ႈ၊ လိၵ်ႈလႆး၊ ၽိင်ႈဢင်ႈ၊ ၽိင်ႈထုင်း၊ ၽေႃႇသႃႇ၊ သႃႇသၶေႃႇ ႁိူဝ်းယမ် ၵၼ်လဝ်ႈႁဝ်ႇ လႆႈလွၵ်ႇၸၵ်ႉပိင်းၶၼ်ႉ ၸိတ်းသၢင်ႈလႆႈ လွတ်ႈလွတ်ႈ လိဝ်းလိဝ်းၵေႃႈ။ လၢဝ်းၶိူဝ်း ႁိုၵ်းမိူင်း ၵၼ်ၸူဝ်ႁူၼ်းၵေႃႇ၊ ၼမ် ဝွတ်ႈဝႆးၸႆလႆယူႇ ၶၼ်ႉ သေ ၸိတ်းသၢင်ႈၸႂ်ႈမိုၼ်ႈယႂ်ႇ တိူဝ်းတွၼ်း မႃးၶၼ်ႉ ၵေႃႈ။

(တ) သုၼ်ႇလၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းႁိုၵ်းမိူင်းလိူဝ်းၶၼ်ႉ ၵ်တ်ႇဢၼ်ၸေႃႉ ႁင်ႈ ပၼ် ၸႂ်ႈထိုင်တီႈ လွမ်းပိူင်မီႈ။

(ထ) ၵုပ်ႇၵူဝ်းငူပ်ႉငီႉ ဢႁႈလိတ်ႈပၼ် လွင်ႈထိင်ထွင်ႁၼ် ၵၼ် ပိၼ် မႃးၶႂ်း လၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းႁိုၵ်းမိူင်းၶင်ႉႁၼ် ၵမ်ႇၶၼ် ၵေႈ ႁၢင်လၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းႁိုၵ်းမိူင်းလိူဝ်းၶၼ်ႉ။

(ဃ) တိုင်းရင်းသားအချင်းချင်း စည်းလုံးညီညွတ်ရေး၊ ချစ်ကြည် လေးစားရေးနှင့် ရိုင်းပင်းကူညီရေးတို့ တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊

(င) ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနည်းပါးသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ လူမှုဘဝ မြင့်မားရေးအတွက် ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊စီးပွားရေးနှင့် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး စသည့်လုပ်ငန်းရပ်များဘက်စုံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊

(စ) တိုင်းရင်းသားလူမျိုး တစ်မျိုးနှင့် တစ်မျိုး သို့မဟုတ် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး အချင်းချင်းကို လည်းကောင်း၊ အခြားဘာသာ သာသနာကိုလည်းကောင်း ထိခိုက်နစ်နာမှု မရှိစေဘဲ မိမိ ချစ်ခင်မြတ်နိုးသည့် စကား၊ စာပေ၊ယဉ်ကျေးမှု၊ ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာသာသနာနှင့်ဓလေ့ထုံးတမ်းများကို လွတ်လပ်စွာ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊

(ဆ) တိုင်းရင်းသားများ၏အခွင့်အရေးကို ဥပဒေနှင့်အညီ ထိရောက်စွာ အကာအကွယ်ပေးခြင်း၊

(ဇ) တိုင်းရင်းသားအချင်းချင်း သို့မဟုတ် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအကြားဖြစ်ပွားသည့် အငြင်းပွားမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းခြင်းနှင့် ဖြေရှင်းခြင်း၊

(ၶ) ၵႂ်တ်းသၢင်ႈၶေႃႈၵၢၼ်ၶူၼ်ႉၶျုႉၼၼ်ၵေဝ်ႇၵပ်းလူလႅၼ်ႈ လွင်ႈ တၢင်း တႃႇၵႂ်ႈ လၢဝ်းၸိူဝ်းႁူၼ်းၵိၵ်းမိူင်းၸဝ် ၶိုၼ်ႈယၵ်ႉ မုၼ်း လ်င်းႁူႊ ပေႃႇပေႃႇ။

(ပ) ႁၢမ်းလၢတ်ႈ၊ လိၵ်ႈလၢႆး၊ ပၢႆးမွၼ်း၊ ပဵင်ႈငေႈ၊ ပဵင်ႈထုင်း လၢဝ်းၸိူဝ်းႁူၼ်းၵိၵ်းမိူင်း ၼၼ်ၵျူဝ်ႁူၼ်းၵေႃႇ၊ လမ်ဝွတ်ႈ ဝၢႆး ၵျၢႆလၢႆယူႇၶၼ်ႉ ၵႂ်တ်းသၢင်ႈပၼ် လွင်ႈသွၵ်ႈႁျ၊ ထိင်း သိမ်း ပႂ်ႉပုး ၶိုၼ်ႈယၵ်ႉတိူဝ်းတွၼ်း။

(ၽ) ၵေဝ်ႇလူလႅၼ်ႈလွင်ႈတၢင်း ၼၼ်ၵိၵ်းပုးၶွင်းပိူင်မိႈၼၼ် ၶႄႉ ၶၼ်ႉၵုပ်ႇၵူဝ်းငူပ်ႉငီႉၵၼ်တင်း ၽႂ်ႇလုမ်းလူင် ပွင်လိုင်ႈ မူႇလုမ်း လူင်ပွင်လိုင်ႈ ၼၼ်ၵေဝ်ႇႁွင်ႉၶၼ်ႉသေ ၵႂ်တ်း သၢင်ႈ ပၼ်။

(ၾ) ၵႂ်တ်းသၢင်ႈ ၶေႃႈၵၢၼ်ပုၼ်ႈပွၼ်း ၽႂ်ႇလၢဝ်းၸိူဝ်းႁူၼ်းၵိၵ်း မိူင်းၸဝ်ၼၼ်လူင်ပွင်လိုင်ႈမိူင်းပွမ်ႉၵျူမ်ႈၵေႃႈလီ၊ ပိူင်မိႈ သေ ၼၼ်ၼၼ်ၵေႃႈလီ ပူင်ဝၢင်းပၼ်မေႃးၶၼ်ႉ။

(10) ႁွင်ႈၵၢၼ်ပွင်းလူင်ၶႄႉ တေလႆႈၵဝ်ၸေႃႈတူၵ်းလူင်း တီႈလူင်ပွင်လိုင်ႈ မိူင်းပွမ်ႉၵျူမ်ႈသေ ၸွတ်ႇပွတ်ႈၵႂ်တ်းသၢင်ႈ လုမ်းၵျၢပ်ႇ ၵၢၼ်လၢဝ်းၸိူဝ်း ႁူၼ်းၵိၵ်းမိူင်း ၼၼ်လူဝ်ႇဝႆႉၶၼ်ႉ တင်းသိင်ႈ/ႁူႊၸိူဝ်းၸိူဝ်းၵေႃႈ။

(ဈ) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ ဘက်စုံဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်စေမည့် ကိစ္စရပ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သုတေသန လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊

(ည) လူနည်းစုဖြစ်သော၊ ကွယ်ပျောက်လုနီးပါး ဖြစ်နေသော တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများ၏ စကား၊ စာပေ၊ အနုပညာ၊ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းတို့ကို ဖော်ထုတ်ခြင်း၊ထိန်းသိမ်းခြင်း၊စောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊

(ဋ) ဤဥပဒေပါကိစ္စရပ်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရဌာန၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ညှိနှိုင်း ဆောင်ရွက်ခြင်း၊

(ဌ) ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့ကဖြစ်စေ၊ ဥပဒေတစ်ရပ်ရပ်အရဖြစ်စေ ပေးအပ်သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ရေးရာ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ခြင်း။

၁၀။ ဝန်ကြီးဌာနသည် လိုအပ်သည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာ ဝန်ထမ်းအဖွဲ့အစည်းအသီးသီးကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းဆောင်ရွက်ရမည်။

(11) ၵွင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင်ၶဝ်ႉတႃႇတေႁဵတ်းသၢင်ႈလွင်ႈလၢဝ်းၶိုဝ်းႁူၼ်း ႁိုၵ်း မိူင်းၶဝ် ၵႂႃႇထိုင်ၵွင်ႈထိုင်တီႈလႆႈၶႄၵ်ႉ သင်ဝႃႈမီးတၢင်းလူဝ်ႇၶႂ်ႈပၼ်ႉၸီႉ ၵၢၼ် တင်း ၵွင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင်မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈတၢင်ႇလိူဝ်းသေၶွတ်ႇၽွတ်ႈ ၵေႃႉ လႆႈ လုမ်းပွင်ၵၢၼ်ၵူႈလႆႈသေယဝ်ႉ သင်ဝႃႈၶွတ်ႇၽွတ်ႈယဝ်ႉၸႂ် ၵေႃႈတေလႆႈမၵ်း မၼ်ႈ ပၼ် ၶေႃႈၵၢၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်းၵူႈၵမ်းလီဝ်ၵေႃႈ။

(12) ၵွင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင်လေႃးတိူင်း ၼမ်ႉၶႄၵ် လေႃးမိူင်းၶဝ်ႉ တေလႆႈ ၼၵ်ႉၶိူဝ်ႈ တူၵ်းလူင်းတီႈလူင်ပွင်ႈလိူင်ႈ လေႃးတိူင်း ၼမ်ႉၶႄၵ် လေႃးမိူင်း ၼၵ်ႉၵိူဝ်ႉၵပ်း ၶႄၵ်ႉသေ ႁဵတ်းသၢင်ႈၽွတ်ႈႁဵၵ်း မူႉလုမ်းႁႃပ်ႉၵၢၼ် ၵိူဝ်ႉၵပ်း လၢဝ်းၶိုဝ်းႁူၼ်းႁိုၵ်းမိူင်း ႁူႉၶိုဝ်းၶိုဝ်း ၼၵ်ႉမီးတၢင်းလူဝ်ႇ တီႈတၵ်ႈ မိုဝ်းၶႄၵ်ႉ ၵေႃႈ။

(13) ၵွင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင်လေႃးတိူင်း ၼမ်ႉၶႄၵ် လေႃးမိူင်းၶဝ်ႉ တႃႇတေ ပွင် သၢင်ႈ လွင်ႈလၢဝ်းၶိုဝ်းႁူၼ်းႁိုၵ်းမိူင်း ၼၵ်ႉၵိူဝ်ႉၵပ်းၶဝ် ၵႂႃႇပေႃးၼၶႄၵ်မႄႉ ၼၶတေႃႉဝ် လႆႈၶႄၵ်ႉ တေလႆႈတၵ်ႉမ်ႈမႂ်ႇ ၶပေႃႉသွၼ်ႇသိူဝ်ႉပႃး ၶိူင်းသိၼ်ႈငိုၼ်း လိူဝ်ႉလႂ်ႇၼၵ်ႉလၢမ်း လူင်ပွင်လိူင်ႈ လေႃးတိူင်း ၼမ်ႉၶႄၵ် လေႃးမိူင်း ၶႄၵ်ႉ ႁူႉပိၵ်ႉပိၵ်ႉၵေႃႈ။

၁၁။ ဝန်ကြီးဌာနသည် တိုင်းရင်းသားရေးရာ ကိစ္စရပ်များကို ထိရောက်အောင်မြင်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် လိုအပ်ပါက ကော်မတီနှင့် လုပ်ငန်းအဖွဲ့များကို သက်ဆိုင်ရာ အခြား ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာနများနှင့် ညှိနှိုင်း၍ ဖွဲ့စည်းနိုင်ပြီး ယင်းတို့ ကိုဖွဲ့စည်းပါက လုပ်ငန်းတာဝန်များကို တစ်ပါတည်းသတ်မှတ် ပေးရမည်။

၁၂။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးဌာနသည် ယင်း၏ လက်အောက်တွင် လိုအပ်သည့် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးရေးရာ ဝန်ထမ်းအဖွဲ့အစည်းအသီးသီးကို သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရ၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းဆောင်ရွက်ရမည်။

၁၃။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် ဝန်ကြီးဌာနသည် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသားရေးရာကိစ္စရပ်များကို အကောင် အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့၏ ရသုံးမှန်းခြေငွေစာရင်းတွင် နှစ်စဉ် ထည့်သွင်း ရေးဆွဲရမည်။

တွၼ်ႈ (6)
လွင်ႈၵ်ၢတ်ႇၼႄ သုၼ်ႇၸၢဝ်းၶိူဝ်းၵူၼ်းၵိူၵ်းမိူင်း

(14) ၸၢဝ်းၶိူဝ်းၵူၼ်းၵိူၵ်းမိူင်းၼႂ်ၼၼ်ႉ သင်ဝႃႈ သုၼ်ႇၸၢဝ်းၶိူဝ်းၸဝ်ႈၵဝ်ႇ တိူဝ်ႉသၢင်ႈ လူႉသုမ်းၼႂ် တႃႇတေလႆႈ တၢင်းၵ်ၢတ်ႇၼႄပိုၼ်ႉပၼ်းၼၼ်ႉ တၢင်ႇၼႄ ထိုင်လႆႈတီႈၸုမ်းလူင်ပွင်ၸိုင်ႈ ၸေႈတိူင်း ၵမ်ႉၼၼ်ႉ ၸေႈမိူင်း ၵၢၼ်ၵိဝ်ႉႁပ်း ၼၼ်ႉ။

(15) ၸုမ်းလူင်ပွင်ၸိုင်ႈ ၸေႈတိူင်း ၵမ်ႉၼၼ်ႉ ၸေႈမိူင်း ၵၢၼ်ၵိဝ်ႉႁပ်း ၼႆႉ ပေႃးႁပ်ႉလႆႈၶေႃႈတၢင်ႇၼႄၸွမ်းမၢႆၶေႃႈ(14)ၼႆႉ လိူင်ၼၢင်ႇႁိုဝ်သုၼ်ႇ ၸၢဝ်း ၶိူဝ်းၵူၼ်းၵိူၵ်းမိူင်းၼဝ်တေၵမ်ႉလႆႈတိူဝ်ႉသၢင်ႈလူႉသုမ်း ၼလႈ တေလႆႈ ၵ်ၢတ်ႇၼႄပိုၼ်ႉပၼ်း ၼၼ်ႉၵၢၼ်မီးတၢင်းလူဝ်ႇၼၼ်ႉ။

(ၵ) တေလႆႈပၼ် ပုၼ်ႈၽွၼ်း ၽွင်းလူင်ၸၢဝ်းၶိူဝ်းၵူၼ်း ၵိူၵ်းမိူင်း ၸေႈတိူင်း ၵမ်ႉၼၼ်ႉ ၸေႈမိူင်း ၵၢၼ်ၵိဝ်ႉႁပ်းၼၼ်ႉ ၵေႃႈ။

(ၶ) သင်ဝႃႈၵမ်ႉမီး လွင်ႈပၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်း လႆႈလွမ်းၼၼ်ႉ မၢႆၶေႃႈ ၼၽ(ၵ)ၼၼ်ႉၼႆလိူင် တေလႆႈပၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်း ၽွင်းလူင် ၼိုင်းၸုမ်းလူင်ပွင်ၸိုင်ႈ ၸေႈတိူင်း ၵမ်ႉၼၼ်ႉ ၸေႈမိူင်း ၼၼ်ႉ သေၵေႃႉၵေႃႉ ၵၢၼ်သၢင်ႇတေႃႇၼၼ်ႉၵေႃႈ။

အခန်း (၆)
တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏အခွင့်အရေး ကာကွယ် စောင့်ရှောက်ခြင်း

၁၄။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည် မိမိတို့ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေး နစ်နာဆုံးရှုံးပါက ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု ရရှိနိုင်ရေးအတွက် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့ထံ တင်ပြနိုင်သည်။

၁၅။ သက်ဆိုင်ရာတိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့သည် ပုဒ်မ ၁၄ အရ တင်ပြချက်ကို လက်ခံရရှိသည့်အခါ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေး နစ်နာဆုံးရှုံးမှု မရှိစေရေးအတွက် လိုအပ်သည့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးရန်-

(က) သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးရေးရာဝန်ကြီးအား တာဝန်ပေးအပ်ရမည်။

(ခ) ပုဒ်မခွဲ (က) အရ တာဝန်ပေးအပ်နိုင်ခြင်း မရှိပါက သင့်လျော်သည့် တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့ဝင်ဝန်ကြီးတစ်ဦးဦးအား တာဝန်ပေးအပ်ရမည်။

(16) ၽွင်းလူင်ၵၢၼ်လႆႈၶၢမ်ႇပၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်း လွမ်းၶင်ႇ မၢႆၶေႃ မ်း(15) ၶၼ်ႉ

(ၵ) ၵဵဝ်ႇလူၺ်ႈ လွင်ႈပၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်းလဝ်ႈၵဝ်ႇၶၼ်ႉ လွင်ႈတိူဝ်ႉ သၢင်ႈ လူႉသုမ်းသုၼ်ႇလၢဝ်းၸိူဝ်းႁူၼ်းႁိူၼ်းမိူင်းၼၼ် မီးၵမ်ႇမီး တေ လႆႈထတ်းသၢင်ႈ။

(ၶ) မိူဝ်ႈထတ်းသၢင်ႈတူၺ်း လွမ်းၶင်ႇ မၢႆၶေႃမ်းငၽ(ၵ)ၶၼ်ႉ သင်လိူဝ်ႉဝႆႈ လႆႈႁၼ်ၵႂၢၼ်ႇပိၼ် လွင်ႈတိူဝ်ႉသၢင်ႈ လူႉ သုမ်းသုၼ်ႇလၢဝ်းၸိူဝ်း ႁူၼ်းႁိူၼ်း မိူင်းၼၼ်ၶႆလိူင် ၶင်ႇႁိုဝ် တေႁဵတ်ႇငၶ ပႂ်ႉပႃးလႆႈၶၼ်ႉ လွမ်းလူၺ်ႈၶေႃႈ တၼ်ႈတတ်း လုမ်းလူင်ပွင်လိူင်ႈလေႃးတိူင်း ၵမ်ႇၶၢၼ် လေႃးမိူင်းၵၢၼ် ၵဵဝ်ႇၵပ်းၶၼ်ႉငလႈ၊ ငူပ်ႉငီႉၵၢၼ်တင်း ႁူင်ႈၵၢၼ်ၽွင်း လူင်ၼၼ် ႁူင်ႈၵၢၼ်လူင်ပွင်လိူင်ႈၼၼ်၊ မူႇလုမ်ႈလူင်ပွင်လိူင်ႈၼၼ် လေႃးတိူင်းလႆႈသုၼ်ႇၽွင်း ငမ်းႁၢင်းၶေႃ ၵမ်ႇၶၢၼ် ၶႄႈတီႈ လႆႈသုၼ်ႇၽွင်းငမ်းႁၢင်းၶေႃၼၼ် ၵၢၼ်မီးၶွင်း လေႃးတိူင်း ၵမ်ႇၶၢၼ် လေႃးမိူင်း ၵၢၼ်ၵဵဝ်ႇၵပ်း လိူဝ်းၶၼ်ႉသေ ႁိတ်းသၢင်ႈႁူႉ ပိင်ႈၶင်ႇထုၵ်ႇ ပိၼ်ၶၼ်ႉ။

(င) မိူဝ်ႈႁိတ်းသၢင်ႈ လွမ်းမၢႆၶေႃမ်းငၽ(ၶ) ၶၼ်ႉ သင်ဝႆႈ တေလႆႈၵဝ်တၢင်း လွင်ႈၵမ်ႉလွၺ်ႈ ႁူင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင်တၢင်ႇ လိူဝ်းၼၼ်၊ ႁူင်ႈၵၢၼ်လူင်ပွင် လိူင်ႈၼၼ်၊ မူႇလုမ်ႈလူင်ပွင် လိူင်ႈၼၼ် လိူဝ်းၵၢၼ်မီး လၼ်ႉမိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ ၶၼ်ႉၶလိူင် တေလႆႈတၢင်ႇၶေထိူင် လုမ်းလူင်ပွင်လိူင်ႈ လေႃးတိူင်း ၵမ်ႇၶၢၼ် လေႃးမိူင်း ၵၢၼ်ၵဵဝ်ႇၵပ်းၶၼ်ႉငလႈ လုၵ်ႉတီႈ လုမ်း လူင်ပွင်လိူင်ႈ လေႃးတိူင်း ၵမ်ႇၶၢၼ် လေႃးမိူင်း ၵၢၼ်ၵဵဝ်ႇၵပ်းၶၼ်ႉသေ သိူပ်ႇတၢင်ႇထိူင် ႁူင်ႈၵၢၼ်ၽွင်း လူင်လၢဝ်းၸိူဝ်းႁူၼ်းႁိူၼ်း မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ ၶၼ်ႉငလႈသင်တေလႆႈ ႁိတ်းပၼ်ၵေႃႈ။

၁၆။ ပုဒ်မ ၁၅ အရ တာဝန်ပေးအပ်ခြင်းခံရသော ဝန်ကြီးသည်-

(က) မိမိအား တာဝန်ပေးအပ်သော ကိစ္စရပ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေး နစ်နာဆုံးရှုံးမှု ပေါ်ပေါက်ခြင်း ရှိမရှိ စိစစ်ရမည်။

(ခ) ပုဒ်မခွဲ(က)အရစိစစ်သည့်အခါ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေး နစ်နာဆုံးရှုံးမှု ပေါ်ပေါက်ကြောင်း တွေ့ရှိပါက ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးနိုင်ရေးအတွက် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အရလည်းကောင်း၊ သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ရှိ ဝန်ကြီးဌာနများ၊ အစိုးရဌာနများ၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း သို့မဟုတ် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ ဦးစီးအဖွဲ့များနှင့် လိုအပ်သလို ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်း၍လည်းကောင်း ဆောင်ရွက်ရမည်။

(ဂ) ပုဒ်မခွဲ(ခ)အရ ဆောင်ရွက်ရာတွင် ပြည်ထောင်စုအဆင့်ရှိ အခြားဝန်ကြီးဌာနများ၊ အစိုးရဌာနများ၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၏ ပံ့ပိုးမှုရရှိရန် လိုအပ်ပါက သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့မှတစ်ဆင့် ပြည်ထောင်စုတိုင်းရင်းသားလူမျိုးရေးရာဝန်ကြီးဌာနသို့ လည်းကောင်း တင်ပြရမည်။

(17) လုမ်းလူင်ပွင်လိုင်ႈ လေႊတိူင်း ဢၢမ်ႇၶၶ်ၼ် လေႊမိူင်းၶႄႉ ၵိဝ်လူလ်ႈ ၶေႃႈတၢင်ႇငၶေ လွမ်းမႂ်ၶေႃမ်း (16)မႂ်ၶေႃမ်းငၽ(င)ၶၶ်ၼ်ႉသေ သင်ၵျၶ်ထိုင်ဝႃႈ တေလူဝ်ႇတၢင်းဢမ်ႉထ်မ်တီႈ ၵျွင်ႈႁၢၶ်ၽွင်းလူင်ၶဝ်၊ ၵျွင်ႈႁၢၶ်လူင်ပွင်လိုင်ႈၶဝ်၊ လုမ်းလူင်ပွင်လိုင်ႈၶဝ် ဢၶ်မိူဝ်းလၶ်ၼ်ႉ မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ လိူဝ်းၶၶ်ၼ်ႉၶႄလိူင် တေလႆႈတၢင်ႇငၶထိုင်တီႈလုမ်း လူင်ပွင်လိုင်ႈ မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ။

(18) ၵျွင်ႈႁၢၶ် ၽွင်းလူင်ၶႄႉ ၵိဝ်လူလ်ႈ ၶေႃႈတၢင်ႇငၶေ လွမ်းမႂ်ၶေႃမ်း (16)မႂ်ၶေႃမ်းငၽ(င)ၶၶ်ၼ်ႉသေ သင်ၵျၶ်ထိုင်ဝႃႈ တေလူဝ်ႇတၢင်း ဢမ်ႉထ်မ်တီႈ ၵျွင်ႈႁၢၶ်ၽွင်းလူင်ၶဝ်၊ ၵျွင်ႈႁၢၶ်လူင်ပွင်လိုင်ႈၶဝ်၊ လုမ်းလူင်ပွင်လိုင်ႈ ၶဝ် ဢၶ်မိူဝ်းလၶ်ၼ်ႉမိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ လိူဝ်းၶၶ်ၼ်ႉၶႄလိူင် တေလႆႈတၢင်ႇ ငၶ ထိုင်တီႈ လုမ်းလူင်ပွင်လိုင်ႈ မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ။

(19) ၽွင်းလူင် ဢၶ်လႆႈၶၢမ်ႇပၶ်ပုၶ်ႈၽွၶ်းလွမ်းလူလ်ႈ မႂ်ၶေႃမ်း(15) ၶႄႉ သင်ဝႃႈတီႈလွင်ႈႁၢၶ်လဝ်ႈႁဝ်ႇ ၵျၢတ်းသၢင်ႈၶၶ်ၼ်ႉ မၶ်းဢၢမ်ႇ ပၶ်လႆႈ လွင်ႈၵ်တ်ႇငၶ သုၶ်ႇလၢဝ်းၶိူဝ်း ႁူၶ်းႁိုၵ်းမိူင်းၶဝ်ၶႄလိူင် တေလႆႈတ်မ်ႈမွၵ်ႇ ငၶယွၶ်ႉတွၶ်းမၶ်း တ်မ်တ်မ်ထူၶ်ႈထူၶ်ႈသေ တၢင်ႇၶေထိုင်လုမ်း လူင်ပွင်လိုင်ႈ လေႊတိူင်းဢၢမ်ႇၶၶ်ၼ် လေႊမိူင်း။

၁၇။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့သည် ပုဒ်မ ၁၆၊ပုဒ်မခွဲ(ဂ)အရ တင်ပြချက်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပြည်ထောင်စုအဆင့်ရှိဝန်ကြီးဌာနများ၊ အစိုးရဌာနများ၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၏ ပံ့ပိုးမှုရရှိရန် လိုအပ်ကြောင်း သုံးသပ်တွေ့ရှိပါက ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့သို့ တင်ပြရမည်။

၁၈။ ဝန်ကြီးဌာနသည်ပုဒ်မ ၁၆၊ ပုဒ်မခွဲ(ဂ) အရ တင်ပြချက်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပြည်ထောင်စုအဆင့်ရှိ ဝန်ကြီးဌာနများ၊ အစိုးရဌာနများ၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၏ ပံ့ပိုးမှုရရှိရန် လိုအပ်ကြောင်း သုံးသပ်တွေ့ရှိပါက ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့သို့ တင်ပြရမည်။

၁၉။ ပုဒ်မ ၁၅ အရ တာဝန်ပေးအပ်ခြင်းခံရသော ဝန်ကြီးသည် မိမိဆောင်ရွက်ရသောကိစ္စတွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု ပေးနိုင်ခြင်းမရှိပါက အကျိုးအကြောင်း ပြည့်စုံစွာဖော်ပြ၍ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့သို့ တင်ပြရမည်။

(20) လုမ်းလူင်ပွင်လိူင်ၼ် ၸႄႈတိူင်း ၵမ်ႉၶွင် ၸႄႈမိူင်းၶဝ်ႈ လွင်ႈတၢင်ႇ ၶေႃလွမ်း မၢႆၶေႃမ်း(19)ၶၢဝ်ႉ သင်ၵၢင်ထိုင်ဝႆႉ ပိၼ်လွင်ႈၼၼ်ႉ မိူင်းၽွမ်ႉ ၵူမ်ႈ တေလႆႈၵိတ်းသၢင်ႈပၼ်ၶႆလိူင် ၵွႆးပေႊၵိတ်းသၢင်ႈပၼ်လႆႈ ၵွမ်းလွင်ႈ သၢင်ႇ ထုၵ်ႇၶၢဝ်ႉ တေလႆႈတၢင်ႇၼၶထိုင် လုမ်းလူင်ပွင်လိူင်ၼ်မိူင်းၽွမ်ႉၵူမ်ႈ။

(21) (ၵ) လုမ်းလူင်ပွင်လိူင်ၼ်မိူင်းၽွမ်ႉၵူမ်ႈၶႆ ၵိဝ်ႇလူလႆႈၶေႃႈတၢင်ႇၼၶ ၵွမ်း မၢႆၶေႃမ်း(20)ၶၢဝ်ႉသေ တႃႇၵိတ်းသၢင်ႈလႆႈၵွမ်း လွင်ႈ သၢင်ႇထုၵ်ႇၶၢဝ်ႉ တေလႆႈပၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်း ၽွင်းလူင်မိူင်းၽွမ်ႉ ၵူမ်ႈ။

(ၶ) ၽွင်းလူင်မိူင်းၽွမ်ႉၵူမ်ႈၶႆႉတွၼ်ႈတႃႇတေၵ်ႇၼပ်ႉပႃးပၼ် လႆႈ လွင်ႈသုၼ်ႇလၢဝ်းၶိူဝ်း ႁူၼ်းၵိူၵ်းမိူင်းတုမ်ႉတိူဝ်ႉ လူႉသုမ်း ၵွမ်းၶင်ႇ ပၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်း လူလႆႈမၢႆၶေႃမ်း(ၵ)ၶၢဝ်ႉၵွမ်း လူလႆႈ ၶေႃႈတၵ်ႉပႃးတတ်း လုမ်းလူင်ပွင်လိူင်ၼ် မိူင်းၽွမ်ႉ ၵူမ်ႈၶၢဝ်ႉၼလႈသင်။ ငူပ်ႉငီႉၵၼ်တင်း ၵွင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင် ၶဝ်၊ ၵွင်ႈၵၢၼ်လူင်ပွင်လိူင်ၼ်ၶဝ်၊ မူႇလုမ်းလူင်ပွင်လိူင်ၼ်ၶဝ် လိူဝ်း ၵၼ်မီးၼၼ်ႉမိူင်းၽွမ်ႉၵူမ်ႈ ၶၢဝ်ႉၼလႈသင် တေလႆႈ ၵိတ်းသၢင်ႈပၼ်ၵေႃႈ။

၂၀။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့သည် ပုဒ်မ ၁၉ အရ တင်ပြသောကိစ္စမှာ ပြည်ထောင်စုအဆင့်တွင် ဆောင်ရွက်ပေးရမည့်ကိစ္စ ဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်တွေ့ရှိပါက လိုအပ်သလို ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ရေးအတွက် ပြည်ထောင်စု အစိုးရအဖွဲ့သို့ တင်ပြရမည်။

၂၁။ (က) ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့သည် ပုဒ်မ ၂၀ အရ တင်ပြချက်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ လိုအပ်သလို ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးအား တာဝန်ပေးအပ်ရမည်။

(ခ) ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးသည် ပုဒ်မခွဲ(က)အရ တာဝန်ပေးအပ်သည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေးနစ်နာဆုံးရှုံးသည့် ကိစ္စတွင် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးနိုင်ရေးအတွက် ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အရ လည်းကောင်း၊ ပြည်ထောင်စုအဆင့်ရှိ သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနများ၊ အစိုးရဌာနများ၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်း၍ လည်းကောင်း ဆောင်ရွက်ရမည်။

တွၼ်ႈ(7)
ၶေႃႈႁၢမ်ႈတပ်ႉ

(22) သင်ၵမ်ႈမီး လွင်ႈတၢင်းၶိူင်ႈၸမ်ႉသင်ၶႄႈ ၽူႈလုၵ်ႉၽိုၼ်ႉၵေႃႉ တေၵမ်ႉလႆႈ ႁၢမ်ႈတပ်ႉ သုၼ်ႇငလႈသုၼ်ႇလႆႈ လၢဝ်းမိူဝ်းႁူၼ်းႁိုၵ်းမိူင်း ၵၼ်ပႃးၶွင်ႈပိူင်မီးၵၼ်ၶႆႉ။

(23) ၽူႈလုၵ်ႉၽိုၼ်ႉၵေႃႉ တေၵမ်ႉလႆႈ ၵဝ်ၶေႃႈပူင်ဝၢင်း ၵၼ်ပႃးၶွင်ႈပိူင်မီး ၵၼ်ၶႆႉသေ လိုၵ်ႉတိုဝ်းၵမ်ႉၽိတ်းတီႈ လွင်ႈပႆးမိူင်း။

(24) ၽူႈလုၵ်ႉၽိုၼ်ႉၵေႃႉ တေၵမ်ႉလႆႈႁဵတ်း လွင်ႈယိူင်းဢၢၼ်း ၵမ်ႉၶၼ် လွင်ႈ တူင်ႉၶိူင် တၢႆႇႁႂ်ႈၵႂၢၵ်ႉပၼ်မေႃး လွင်ႈလၢဝ်းမိူဝ်းႁူၼ်းႁိုၵ်းမိူင်း ၶၼ်ႉႁၼ် လၢၼ်ႈလင်းႁၼ်၊ ၽိတ်းၽၢၵ်ႉႁၼ်၊ တၢၵ်ႉယႂ်ႈႁၼ် သေလွင်ႈလွင်ႈ။

တွၼ်ႈ(8)
တၢမ်ႉတၢင်းၽိတ်း

(25) ၽူႈလုၵ်ႉၽိုၼ်ႉၵေႃႉလီ သင်ဝႃႈလႆႈႁပ်ႉတွၼ်ႉၽိင်ႈ တၢင်းၽိတ်းလွင်ႈပူၼ်ႉ ပၼ်ၽိတ်းၽၢၵ်ႉၶေႃႈႁၢမ်ႈတပ်ႉ မၢႆၶေႃႈ(22)ၶႃႈလိူင် တေလႆႈပူင်ဝၢင်းပၼ်တၢမ်ႉ ၼွၵ်ႈ ၵမ်ႉပူၼ်ႉၶိူင်ႈပီႈၵေႃႈလီ၊ တၢမ်ႉငိုၼ်း ၵမ်ႉပူၼ်ႉၶိူင်ႈသၢမ်ပျႃးၵေႃႈ လီ၊ တၢမ်ႉတင်းသွင်ၵၼ်ၵေႃႈလီ ၶိူဝ်ၵေႃႉၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

အခန်း (၇)
တားမြစ်ချက်များ

၂၂။ မည်သူမျှ ဤဥပဒေပါ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေးနှင့်ရပိုင်ခွင့်များကို ခိုင်လုံသော အကြောင်းပြချက် မရှိဘဲ ပိတ်ပင်တားဆီးခြင်း မပြုရ။

၂၃။ မည်သူမျှ ဤဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို နိုင်ငံရေးကိစ္စ အလို့ငှာ အလွဲသုံးစား မပြုလုပ်ရ။

၂၄။ မည်သူမျှ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအချင်းချင်း မုန်းတီးခြင်း၊ ရန်မူခြင်း၊ စိတ်ဝမ်းကွဲခြင်း တစ်မျိုးမျိုးကို ဖြစ်ပေါ်စေရန် ရည်ရွယ်သော သို့မဟုတ် ပေါ်ပေါက်လာရန် အကြောင်းရှိသော အပြုအမူများကို မပြုလုပ်ရ။

အခန်း (၈)
ပြစ်ဒဏ်များ

၂၅။ မည်သူမဆို ပုဒ်မ ၂၂ ပါတားမြစ်ချက်ကို ဖောက်ဖျက်ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှား စီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူကို တစ်နှစ်ထက်မပိုသော ထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ကျပ်တစ်သိန်းထက် မပိုသော ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

(26) ၽူႈလုၵ်ႉၽၵ်ႉၵေႃႉလီ သင်ဝႃႈလႆႈႁပ်ႉတွၼ်ႈၽိင်ႈတၢင်းၽိတ်း လွင်ႈပူၼ်ႉ ပၼ် ၽိတ်းၽၼ်ႉၶေႃႈႁၢမ်ႈတပ်ႉ မၢႆၶေႃႈ(23)ၼႆလိုင် တေလႆႈ ပူင်ဝၢင်းပၼ်တၢမ်ႇ ၶွၵ်ႈ ၵၼ်ၵမ်ႉပူၼ်ႉၶိူင်ႈပီႊၵေႃႉလီတၢမ်ႇငိုၼ်း ၵမ်ႉပူၼ်ႉၶိူင်ႈသၼ်ၵေႃႉလီ တၢမ်ႇတင်းသွင်ၵၼ်ၵေႃႉလီ ၶိူဝ်ႈၵေႃႉၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

(27) ၽူႈလုၵ်ႉၽၵ်ႉၵေႃႉလီ သင်ဝႃႈလႆႈ ႁပ်ႉတွၼ်ႈၽိင်ႈတၢင်းၽိတ်း လွင်ႈပူၼ်ႉ ပၼ် ၽိတ်းၽၼ်ႉၶေႃႈႁၢမ်ႈတပ်ႉ ၵၼ်ပႂ်းၶွင်းမၢႆၶေႃႈ(24)ၼႆလိုင် တေလႆႈ ပူင်ဝၢင်းပၼ် တၢမ်ႇၶွၵ်ႈၵမ်ႉပူၼ်ႉသွင်ပီႊၵေႃႉလီ တၢမ်ႇငိုၼ်း ၵမ်ႉပူၼ်ႉသွင် သၼ်ၵေႃႉလီ၊ တၢမ်ႇတင်းသွင်ၵၼ်ၵေႃႉလီၶိူဝ်ႈၵေႃႉ ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈ(၅)
ႁူးလွင်ႈလွင်ႈ

(28) ၽွင်းလူင်မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈၼင်ႉတီႈပၢင်ၵုမ်သၽႃးမိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈၶၼ်ႉ ၵေႃႉလီ၊ တီႈပၢင်ၵုမ်သၽႃးႁူၼ်းမိူင်းၵမ်ႉၶၼ်သၽႃးလၢဝ်းၶိူဝ်း ၶၼ်ႉၵေႃႉ လီ တေလႆႈတၢင်ႇၼၶ သႂ်ႇငႂ်ႇလမ်ႇလွင်ႈ လၢဝ်းၶိူဝ်း ႁူၼ်းႁိူၵ်းမိူင်း ၵၼ်ၵပ်း ၵႂၢႆႇ တင်းလိူင်ႈမိူင်း ၵမ်ႉၶၼ် ႁူၼ်းမိူင်း တင်းလႂ်ၶဝ်ၶၼ်ႉ လွမ်းၶၢဝ်းယၢမ်း သၢင်ႇတေႃႇ။

၂၆။ မည်သူမဆို ပုဒ်မ ၂၃ ပါတားမြစ်ချက်ကို ဖောက်ဖျက်ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှား စီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူကို တစ်နှစ်ထက်မပိုသော ထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ကျပ်တစ်သိန်းထက်မပိုသော ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

၂၇။ မည်သူမဆို ပုဒ်မ ၂၄ ပါ တားမြစ်ချက်ကို ဖောက်ဖျက်ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှား စီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူကို နှစ်နှစ်ထက်မပိုသော ထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ကျပ်နှစ်သိန်းထက်မပိုသော ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

အခန်း (၉)
အထွေထွေ

၂၈။ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးသည် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်အစည်းအဝေးတွင်ဖြစ်စေ၊ ပြည်သူ့လွှတ်တော် သို့မဟုတ် အမျိုးသားလွှတ်တော် အစည်းအဝေးတွင်ဖြစ်စေ နိုင်ငံတော် သို့မဟုတ် အများပြည်သူတို့နှင့် သက်ဆိုင်သည့် အရေးကြီးသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများဆိုင်ရာအခြေအနေကို အခါအားလျော်စွာ တင်ပြရမည်။

(29) ၽွင်းလူင်မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈၶႆႉ မိူဝ်ႈႁဵတ်းသၢင်ႈၶေႃႈၵၢၼ် ၼႄမေႉၼႄတေႃဝ် လွမ်းပုၼ်ႈၽွၼ်းငဝ်ႈ သုၼ်ႇႁဵတ်းသၢင်ႈ ၵၢၼ်ပူးၼွင်ႈမၢၼ်မိူင်း(၅) ၼၼ်ႉသင်ဝႃႈ မၼ်းၵိူင်ႇၶႆႉ ၽႄပုၼ်ႈၽွၼ်းပၼ် ၽွင်းလူင်လႄးတိူင်း ၵမ်ႉၼၼ် လႄးမိူင်း ၵၢၼ်ၵီဝ်ႁပ်းၼၼ်ႉလႆႈယူႉ။

(30) ၵူၼ်ႈႁၢၼ်ၽွင်းလူင်ၶႆႉ တေလႆႈႁဵတ်းသၢင်ႈပၼ် ႁၢၼ်လုမ်းၵေႃလႆႈ လုမ်းပွင်ႁၢၼ် ၵၢၼ်ၶွတ်ႉၽွတ်ႈလွမ်း ပိူင်မီးၵၢၼ်ၶႆႉၼၼ်ႉသေ ၵမ်ႉၵႃး တေလႆႈလၢႆႉပူး ပၼ်ၵိူၼ်းသိင်ႈမၼ်းၵေႃႈ။

(31) လွင်ႈၽိတ်းၽိင်ႈ ၵၢၼ်ပူးၼွင်ႈပိူင်မီးၵၢၼ်ၶႆႉ မၵ်းမၢႆပိၼ်တၢင်းၽိတ်း ၽိင်ႈ ၵၢၼ်ၵႃၼ်/တမ်ႉၶူတ်ႉ မီးသုၼ်ႇၵၢဝ်လိူင်ႈ။

(32) လုမ်းလူင်ပွင်လိူင်ႈ လႄးတိူင်း ၵမ်ႉၼၼ် လႄးမိူင်းၶႆႉ တႃႉတေႁဵတ်း သၢင်ႈၶေႃႈၵၢၼ် လၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းႁိူၵ်းမိူင်း သေလွင်ႈလွင်ႈ ၵၢၼ်ပူးလွမ်း ပိူင်မီး ၵၢၼ်ၶႆႉၼၼ်ႉ တေလႆႈပၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်း ၽွင်းလူင်လၢဝ်းၶိူဝ်း ႁူၼ်းႁိူၵ်းမိူင်း ၽႄမၼ်း တီႈလုမ်းလူင်ပွင်လိူင်ႈ လိဝ်ႈႁဝ်ႉသေ လဵၵ်ႉႁဵတ်း သၢင်ႈၵေႃႈ။ တီႈလႄး တိူင်း ၵမ်ႉၼၼ် လႄးမိူင်း ၵၢၼ်ၵမ်ႉမီး ၽွင်းလူင်ၽႆႈလၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်း ႁိူၵ်းမိူင်းၼၼ်ႉ တေလႆႈပၼ်ၽွင်းလူင်ႁေႃႉၵၢၼ် လွမ်ၽွင်းလူင် လႄးတိူင်း ၵမ်ႉၼၼ် လႄးမိူင်းၵၢၼ်ၵီဝ်ႉႁပ်း ပၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်း ဝႆႉၼၼ်ႉႁဵတ်းသၢင်ႈ။

(33) သင်ဝႃႈ တေၵၢဝ်လိူင်ႈလူလႆႈ လွင်ႈၽိတ်းသေလွင်ႈလွင်ႈ ၵၢၼ်ပူး ၼွင်ႈပိူင်မီး ၵၢၼ်ၶႆႉၶႆလိူင် တေလႆႈၵၢဝ်ၶေႃႈဝၢင်းတီႈၵူၼ်ႈႁၢၼ် ၽွင်းလူင် လူင်ႉၶေႃႈ။

၂၉။ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးသည် ပုဒ်မ ၉ ပါတာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရာတွင် လိုအပ်ပါက သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးအား တာဝန်ခွဲဝေအပ်နှင်းခြင်း ပြုနိုင်သည်။

၃၀။ ဝန်ကြီးဌာနသည် ဤဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းသော ကော်မတီနှင့်လုပ်ငန်းအဖွဲ့များ၏ ရုံးလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်ပေးရမည်ဖြစ်ပြီး ကုန်ကျစရိတ်များကိုလည်း ကျခံရမည်။

၃၁။ ဤဥပဒေပါပြစ်မှုများကို ရဲအရေးယူပိုင်ခွင့်ရှိသော ပြစ်မှုများအဖြစ် သတ်မှတ်သည်။

၃၂။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့သည် ဤဥပဒေပါ တိုင်းရင်းသားရေးရာ ကိစ္စတစ်ရပ်ရပ်ကို ဆောင်ရွက်ရန် မိမိတို့အစိုးရအဖွဲ့၏ သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးရေးရာဝန်ကြီးအား တာဝန်ပေးအပ် ဆောင်ရွက်စေရမည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးရေးရာဝန်ကြီးမရှိသော တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်များတွင် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးချုပ်က တာဝန်ပေးအပ်သည့် ဝန်ကြီးအား ဆောင်ရွက်စေရမည်။

၃၃။ ဤဥပဒေပါ ပြစ်မှုတစ်ရပ်ရပ်ဖြင့် တရားစွဲဆိုရာတွင် ဝန်ကြီးဌာန၏ ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက်ကို ရယူရမည်။

(34) မိူဝ်ႈတေႁဵတ်းသၢင်ႈ ၼၶၶမ်ႇၼၶတေႃဝ်လွမ်းၶေႃႈ ပိူင်တမ်းၵၢၼ်ပေႃး ၶွင်းပိူင်မီး ၵၢၼ်ၶႅၼ်ႇၶၶၼ်ႇ

(ၵ) ႁူင်ႈႁၢၼ်ၽွင်းလူင်ၶႅၼ်ႇ ၵၢဝ်ၶေႃႈတူၵ်းလူင်း လူင်ပွင်လိုင်ႈမိူင်း ၽွမ်ႇႁူမ်ႈသေ ပိုၼ်ၽၢဝ်ႉ လွၵ်းလၢႆးပိူင်မီး၊ ပိူင်တမ်း၊ မၢႆမီး လိူဝ်းၶႅၼ်ႇလႆႈ။

(ၶ) ႁူင်ႈႁၢၼ်ၽွင်းလူင်ၶႅၼ်ႇ ပိုၼ်ၽၢဝ်ႉလႆႈ လိၵ်ႈပိုၼ်ၽၢဝ်ႉ ၶေႃႈပူင်၊ ၶေႃႈပူင်၊ ၶေႃႈလီႇသင်ၼလႈ ၽိင်ႈယိပ်း ၽိင်ႈႁမ် လိူဝ်းၶႅၼ်ႇလႆႈ။

(င) လူင်ပွင်လိုင်ႈ လေႇတိူင်း ၵမ်ႉၶၶၼ် လေႇမိူင်းၶႅၼ်ႇ ပိုၼ်ၽၢဝ်ႉလႆႈ လိၵ်ႈပိုၼ်ၽၢဝ်ႉၶေႃႈပူင်၊ ၶေႃႈပူင်၊ ၶေႃႈလီႇ သင်ႉၼလႈ ၽိင်ႈယိပ်းၽိင်ႈႁမ်လိူဝ်းၶႅၼ်ႇ။

(ၸ) ႁူင်ႈႁၢၼ်ၽွင်းလူင်လေႇတိူင်း ၵမ်ႉၶၶၼ် လေႇမိူင်းၶႅၼ်ႇ ၵၢဝ်ၶေႃႈတူၵ်းလူင်း လုမ်းလူင်ပွင်လိုင်ႈ လေႇတိူင်း ၵမ်ႉ ၶၶၼ် လေႇမိူင်းသေ ပိုၼ်ၽၢဝ်ႉ လႆႈလိၵ်ႈပိုၼ်ၽၢဝ်ႉၶေႃႈပူင်၊ ၶေႃႈပူင်၊ ၶေႃႈလီႇသင် ၼလႈ ၽိင်ႈယိပ်းၽိင်ႈႁမ်လႆႈ။

လွမ်းၶၶၼ်ႉပိူင်မီးလၵ်းမိူင်း၊ မိူင်းၽွမ်ႇႁူမ်ႈလွမ်လိုင်ႈမျၢၼ်ႉမႃႉသေ ႁဝ်ၶႃႈလူင်းလၢႆး မိုဝ်းၵေႃႈ။

တိင်းလိင်ႉ

လွမ်လိုင်ႈ လိုင်ႈမိူင်း

မိူင်းၽွမ်ႇႁူမ်ႈလွမ်လိုင်ႈမျၢၼ်ႉမႃႉ

၃၄။ ဤဥပဒေပါပြဋ္ဌာန်းချက်များကိုအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရာတွင်-

(က) ဝန်ကြီးဌာနသည် နည်းဥပဒေ၊ စည်းမျဉ်းနှင့် စည်းကမ်းများကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် ထုတ်ပြန်နိုင်သည်။

(ခ) ဝန်ကြီးဌာနသည် အမိန့်ကြော်ငြာစာ၊ အမိန့်၊ ညွှန်ကြားချက်နှင့်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ထုတ်ပြန်နိုင်သည်။

(ဂ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့သည် အမိန့်ကြော်ငြာစာ၊ အမိန့်၊ ညွှန်ကြားချက်နှင့် လုပ်ထုံး လုပ်နည်းများကို ထုတ်ပြန်နိုင်သည်။

(ဃ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးဌာနသည် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် အမိန့်ကြော်ငြာစာ၊ အမိန့်၊ ညွှန်ကြားချက်နှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ထုတ်ပြန်နိုင်သည်။

ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ကျွန်ုပ် လက်မှတ်ရေးထိုးသည်။

(ပုံ) သိန်းစိန်
နိုင်ငံတော်သမ္မတ
ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်